

Verslag

Working Group System Operation and European Market Integration (WG SO)

27/06/2018

Aanwezig:

B. De Wispelaere (EdF)
S. Harlem (FEBEG)
K. Selderslags (FOD)
J. Robbelein (FOD Economie)
M. Van Bossuyt (FEBELIEC)
J-F. William (FEBEG)
E. De Kinderen (Engie)
X. Coppin (Engie)

F. Carton (Voorzitter)
P. Van Meirhaeghe, S. Van den waeyenberg (Elia)

Agenda:

1. Planning
2. Feedback previous WGSO meeting
3. Identified Significant Grid Users versus Service Providers
4. Design of System Defense Plan
5. Terms and Conditions for Defense Service Providers
6. Design of Restoration Plan
7. Terms and Conditions for Restoration Service Providers
8. Technical requirements for voice communication systems
9. Status on CREG incentive study for Black start and AS redesign
10. Feedback from Workshop on Market Interactions (14/06/2018)

VERSLAG

1. Planning

Op vraag van Engie licht Elia toe welke documenten publiek geconsulteerd zullen worden vanaf 1 Oktober 2018 :

- Terms & Conditions for Defense service providers
- Terms & Conditions for Restoration service providers
- Rules for suspension and restoration of Market activities
- Rules for imbalance settlement during market suspension
- Black start incentive study
- Black start design note

2. Feedback previous WGSO meeting

Elia licht toe dat de antwoorden op de vragen uit de vorige meeting aan bod komen in de volgende slides.

3. Identified Significant Grid Users versus Service Providers

Febeliec:

1. Het gaat om mandatory capabilities, niet om verplichtingen om diensten aan te bieden => dit onderscheidt moet duidelijk worden gemaakt

2. Het ELIA voorstel voor het technisch regelement gaat verder dan enkel mandatory capabilities gebruiken voor een mandatory service. Waar is de grens? Op zich kan iedereen afschakelen dus iedereen heeft een technical capability.

=> DCC code is van toepassing op DSR aan netbeheerders. Risico dat extra eisen ertoe leiden dat voor normal/alert state minder DSR wordt aangeboden om te vermijden dat ze in emergency/restoration state extra verantwoordelijkheden krijgen.

ELIA: hier komen we op terug in het defense & restoration plan

=> Febeliec: buy-in wordt vergroot door duidelijkheid te scheppen over wat de regels/gevolgen zijn van DSR aanbieden en van kritieke situaties zoals emergency. Er is geen discussie over bereidwilligheid om samen te werken in nood, maar de regels moeten duidelijk zijn om te vermijden dat er een tegenwerkend effect komt.

EDF: onderscheid mandatory - voluntary en de (eventuele) vergoeding hiervoor dient dan verduidelijkt te worden

ELIA: dit komt in de market suspension/restoration rules en de T&C

ELIA: wegens herinterpretatie van NC E&R vraagt Elia aan de FOD Economie om nog 2 artikels te wijzigen in FTR.

Significant Grid Users identified for System Defense Plan

Engie: art 21 NCER => nog in mitigation procedure en dus nog niet in het defense plan zelf

ELIA: het activeren van de normale balancing energie en het eventueel afkondigen van een "balancing warning" gebeuren nog in de normale of alarm toestand, nog voor een maatregel uit het defense plan geactiveerd wordt.

Indien na het activeren van alle balancing energie bids, nog een "tekort" aanwezig is, zal Elia de activering vragen van "ondersteuning van actief vermogen door BSP of SGU" die nog niet aan de markt werd aangeboden, zoals vermeld in NCER art 21.2. Hiermee wordt een actie van het defense plan geactiveerd en wordt eveneens de emergency toestand afgekondigd.

Wat met PGM C/D type RES? Zijn deze ook SGU identified?

ELIA: In de lijsten van identified SGUs wordt à priori geen onderscheid gemaakt tussen de verschillende technologieën van type C en D PGMs. RES van type C/D behoren bijgevolg tot deze lijsten. Redelijkerwijs zal de netbeheerder rekening houden met de technologie van de PGM om bepaalde acties van het defense of restoration plan uit te voeren.

Engie: dit ligt blijkbaar moeilijk

Febeliec: existing demand/CDS heeft misschien geen capabilities => hoe weet ELIA dat er beschikbare "emergency reserves" aanwezig zijn?

ELIA: dit is voor Elia zeer moeilijk, zonet onmogelijk in kaart te brengen. Elia rekent op de verplichting uit art 21.2 van de NCER en het gezond verstand van de netgebruikers om de nog beschikbare reserves te activeren op vraag van de netbeheerder.

FEBEG: komen de verplichtingen uit FTR er niet op neer dat alles wat fysisch mogelijk is, al is uitgeput? Wat komt er extra bij?

ELIA: het kan gaan om reserves die niet standaard moeten worden aangeboden of in normal/alert state geen flexibiliteit aanbieden (vb. Non-coordinable, limited coordinable units, demand die enkel in geval van nood wel kan helpen, ...)

EDF: Is er overlapping met CIPU/iCAROS?

ELIA: hier zowel MW als Mvar, ook kritieke situaties die standaard niet in CIPU/iCAROS zitten (vb. aansturing van non-coordinable units indien mogelijk), ...

EDF: Gaat Elia aan de netgebruikers communiceren als er acties uit het defense plan gebruikt worden?

ELIA: inderdaad. Het signaal "Emergency Elia" zal aan de netgebruikers verstuurd worden.

Significant Grid Users identified for the Restoration Plan:

Engie: de verplichting voor houseload vermeld in de RfG 15.5.c voor nieuwe PGM type C/D geldt enkel voor PGM die langer dan 15 minuten nodig hebben om terug te synchroniseren.

Febeliec: een CDS heeft geen directe controle over hetgene er geconnecteerd is in zijn net => CDS kan niet verplicht worden om vermogen af te nemen.

ELIA: indien niet mogelijk, dan gaan we naar de volgende afnemer, geen verplichting op af te nemen, maar als dit gebeurt, dan wel volgens de procedures opgesteld door ELIA.

High Priority Significant Grid Users in het Defense Plan (slide 13):

Febeliec: met betrekking tot: " 1° de technische hulpsystemen nodig voor de vitale werking van de netten van de transmissienetbeheerder en de distributienetbeheerders;": worden hier ook de gesloten distributienetbeheerders (GDN) meegerekend?

ELIA: dit lijkt logisch, al worden GDN niet betrokken in het afschakelplan. Te formaliseren door FOD?

EDF: wat is de link met het afschakelplan? Zijn hier de laatste groep = de high priority SGU?

ELIA: het kan zijn dat we niet selectief afschakelen. Geen 1-op-1 relatie.

Manueel afschakelplan: hier kan het wel selectief en dus kan wel rekening worden gehouden met HP SGU

Onderscheid tussen afschakeling en wederinschakeling: het kan zijn dat eerst automatisch alles wordt afgeschakeld en dat dan de DSO selectief terug feeders inschakelt en dat hier dus wel wordt rekening gehouden met de HPSGU

Engie: discussie op ENTSO-e niveau, Frankrijk/Duitsland: daar eerder andere ideeën

EDF: en het Fluxysnet?

ELIA: deze worden niet afgeschakeld in het afschakelplan, dus dienen ook niet in de lijst te staan met SGU die als eerste terug moeten worden ingeschakeld

Elia verduidelijkt het principe dat de High Priority Significant Grid Users in het Defense Plan diegene zijn die door een niet-selectieve toepassing van het afschakelplan (vb bij automatische reactie bij een plotse frequentie instorting) zouden afgeschakeld worden en vervolgens prioritair weer worden ingeschakeld van zodra technisch mogelijk.

FEPEG: zal het afschakelplan ook worden herzien omwille van implementatie van de NC?

ELIA: klopt, enkel het automatisch afschakelplan. Het manuele afschakelplan blijft onveranderd. Maar dit zou geen impact hebben op de lijsten van HP SGU.

Engie: enkele centrales zullen niet geslaagd zijn in houseload tripping, maar deze kunnen mits ondersteuning van het net wel terug opstarten

ELIA: inderdaad, het herstelplan voorziet dat zo snel mogelijk een pad zal worden opgebouwd zodat de centrales in warme toestand snel kunnen inschakelen zodat afkoeling per consequentie en een langere herstartduur wordt vermeden.

Engie: zijn de HPSGU lijsten dezelfde voor RP en DP?

Elia: nee, dit kunnen aparte lijsten zijn

Febeliec: formulering, best niet letterlijk verwijzen naar Fluxys. Waarom niet formulering over installaties elektriciteitsnet en gasnet hetzelfde houden? Geen onderscheid nodig in formulering.

Elia: er lopen gesprekken met Fluxys en de FOD Economie om te bekijken wat er juist in de lijsten van HPSGU moet worden opgenomen.

4. Design of System Defense Plan

Engie: 50.2 Hz is ook de afschakeldrempel voor heel wat PV installaties => waarom is in de NC ook deze drempel gekozen voor emergency state? Waarom niet lager?

ELIA: Er zijn aparte frequentie criteria voor de alert state en emergency state.

ELIA: ENTSO-e heeft ook retrofit gevraagd (PV at risk die bij 50.2 zouden kunnen uitschakelen) => traject voorzien om dit aantal te verminderen en dus momenteel zal ELIA inderdaad al vóór 50.2 extra reserves aanspreken. Momenteel is ELIA met de stakeholders aan het bekijken over retrofit nodig is (want geleidelijk gaan ook de 'oude' pv die niet voldoen uit dienst gaan), voor een retrofit is een CBA nodig => is dit nuttig? Het zou gaan om zo'n 200000 installaties in België

Engie: is een eigenaar van een pv installatie verplicht een update van zijn installatie te doen?

Febeliec: hier zijn geen regels over, ook geen sprake over

Engie vraag aan FOD: heeft het ministerie hier een intentie voor?

Febeliec: toekomstige questionnaires ook best naar federaties sturen zodat ook zij hun leden kunnen aanmoedigen om te antwoorden.

Frequency deviation management procedure (slide 17)

Engie: wat is de impact op het vermogen van smooth loadshedding by voltage reduction with 5%?

ELIA: in België zo'n 200MW

Engie: wat wordt bedoeld met system split?

ELIA: een system split betekent dat de synchrone zone in continentaal Europa gesplitst wordt in verschillende afzonderlijke synchrone gebieden, door het onderbreken van de onderlinge verbindingen. Een system split gebeurde bijvoorbeeld op 4 november 2006, waarbij het EU net uiteen viel in 3 gebieden, die elk met een aparte frequentie opereerden gedurende een bepaalde tijd.

Engie: Is er dan nog cross-border exchange?

ELIA: er kan nog XB exchange zijn

Power flow management procedure (slide 19)

Engie merkt op dat het inzetten van remedial actions geen deel uitmaken van het defense plan.

ELIA bevestigt dit en verduidelijkt dat remedial actions corrigerende acties zijn, die ook in normal/alert state kunnen toegepast worden. Pas indien aan de identified SGUs wordt gevraagd om het actief vermogen setpunt te wijzigen of om af te schakelen, wordt de procedure uit art 20 geactiveerd als onderdeel van het defense plan, en is de nettoestand in Emergency.

Febeliec: wie draagt de kost van hetgene worden ondernomen in defense? Als het gaat om problemen veroorzaakt door loop flows door problemen in het buitenland, dan moet de Belgische consument dit niet betalen.

ELIA zal zich intern informeren over hoe dit proces verloopt.

Assistance for active power procedure (slide 20)

Engie: worden instructies gegevens aan non-coordinable en limited coordinable units?

ELIA: voor zover technisch mogelijk, ja

EDF: en de strategische reserves?

ELIA: deze zijn al geactiveerd voor het defense plan in werking treedt.

Engie: dit wil ook zeggen dat andere netgebruikers (dan degene die normaal flex aanbieden) deze signalen moeten krijgen.

ELIA: inderdaad, Elia zal een aanpassing doen aan de BSP T&C en SGU aansluitingscontracten waarin zal worden vermeld langs welke weg of wegen het signaal zal gestuurd worden om "emergency reserves" te activeren.

FOD Economie: gebeurt dit niet via het crisiscentrum?

ELIA: inderdaad, coördinatie via crisiscentrum, maar volgens NC ook verplichtingen naar de netbeheerder toe om stakeholders direct te informeren

Communicatie tijdens emergency, blackout en restoration, NCER ART 38 en 40 (Slide 22)

ELIA vraagt de stakeholders om voorstellen door te sturen over mogelijke communicatie middelen langs dewelke Elia de verschillende "noodberichten" kan uitsturen zodat ze ook kunnen ontvangen worden door de stakeholders (bijvoorbeeld bij blackout).

5. Terms and Conditions for Defense Service Providers

EDF: wat is de volgorde van acties? Vergoeding? Er is nood aan verduidelijking in welke situatie standaard contracten geldig zijn, wanneer markten worden opgeheven, ...

FEPEG: er is een betere match nodig tussen operationele acties (ieders intentie om fysisch het systeem recht te houden) en financiële/juridische acties (de financiële aansprakelijkheid)

Deze discussie is gelinkt aan de market suspension en restoration rules.

EDF & Engie: zolang de marktregels niet duidelijk zijn, blijft het ook onduidelijk dat er effectief geen defense services moeten komen.

Volgens Elia bieden de marktplatformen voldoende gelegenheid om op vrijwillige basis hersteldiensten aan te bieden en zijn er geen bijkomende service contracten noodzakelijk.

Elia vraagt aan de stakeholders om eventuele concrete voorbeelden aan te leveren die niet via de marktplatformen kunnen gerealiseerd worden en waarvoor een apart defense service contract noodzakelijk is.

Stakeholders kunnen hiervoor tijdens de zomer contact opnemen met Peter Van Meirhaeghe (Peter.Vanmeirhaeghe@elia.be) zodat een verdere aanpak kan worden geconcretiseerd op volgende WGSO op 18/9.

6. Design of Restoration Plan

EDF: wat is de capaciteit van de nooddiesels die ELIA installeert in de posten?

ELIA: 100-500 kVA afhankelijk van de post

EDF: mogen deze ook voor andere situatie worden gebruikt?

ELIA: dit is niet de bedoeling

Engie: dienen deze diesels ook om DSO substations te voeden?

ELIA: inderdaad.

ELIA verwijst naar de vragenlijsten die zijn uitgestuurd in mei met betrekking tot de reactie van PGMs bij frequenties boven 50,2 Hz en naar de capaciteiten inzake blackstart en eilandbedrijf. Elia doet een warme oproep aan de producenten die nog niet hebben geantwoord om de vragenlijsten spoedig ingevuld terug te bezorgen.

7. Terms and Conditions for Restoration Service Providers

EDF refereert naar "smart tendering" waarbij ook bilateraal met potentiële aanbieders gesproken wordt om innovatie te verhogen.

Febeliec raadt aan om ook de aggregatoren nauwer te betrekken bij de WG SO.

Elia zal hen ook uitnodigen tijdens volgende WGSO.

Feedback van de stakeholders is welkom als input voor het nieuwe design voorstel:

- relevante factoren ter bepaling van de contractduur (5 jaar? langer?)
- duur van de tender (lancering 2 jaar of voorhand, vroeger, later?).

Stakeholders kunnen hiervoor tijdens de zomer contact opnemen met Sofie Van den waeyenberg (Sofie.vandenwaeyenberg@elia.be) zodat deze input nog kan worden

verwerkt in het nieuwe designvoorstel dat zal worden gepresenteerd tijdens de WGSO van 18/9.

8. Technical requirements for voice communication systems

Febeliec: "DSO" wil ook zeggen "CDSO" en dus ook de CDSO gekoppeld aan een DSO-net

ELIA: bedoeling is om enkel TSO-connected (C)DSO te viseren => te verduidelijken in de tekst

Engie: waarom communicatie installatie bij de klant zetten? Waarom niet bij ELIA in de post? Optische vezelkabel te leggen tussen dichtbij zijnde post van ELIA en de dispatching van de centrale.

ELIA: inderdaad, al aanwezig bij grote centrales; de kabel wordt ook gebruikt voor RTU gegevens door te sturen, dus niet enkel bruikbaar in deze situatie.

ELIA vraagt de stakeholders naar voorstellen voor communicatiemiddelen via dewelke Elia "noodberichten" kan versturen aan netgebruikers. Het betreft signalen waarmee wordt aangekondigd:

- Noodtoestand
- Blackout toestand + verwachte hersteltijd + regelmatige updates
- Restoration toestand (bijvoorbeeld na een systeem split, of bij blackout)
- Marktonderbreking
- Marktherstel

Stakeholders kunnen hiervoor tijdens de zomer contact opnemen met Peter Van Meirhaeghe (Peter.Vanmeirhaeghe@elia.be) zodat een verdere aanpak kan worden afgesproken op volgende WGSO op 18/9.

9. Status on CREG incentive study for Black start and AS redesign

Elia licht het conceptueel voorstel toe om een blackstart bron die bijvoorbeeld aangesloten is in een distributienet (vb batterij) toe te laten om de hulpdiensten van een grote centrale te voeden die niet noodzakelijk op dezelfde site gelegen is.

Engie waarschuwt voor het gevaar dat de batterijen de inrush current op tussenliggende transformatoren niet kunnen leveren.

Elia: alvorens een dergelijk concept aanvaard zou worden, is een haalbaarheidsstudie nodig en dient het systeem ook getest te worden.

Engie: de RSP kan niet verantwoordelijk worden gesteld voor het net tussen de batterij en de grotere centrale

ELIA: klopt, de transmissie en distributienetbeheerders spelen hierin een rol

Het gebruik van RES voor blackstart en tijdens de heropbouw:

Engie: wind kan geen black start aanbieden

EDF: maar run-of-river wel (iedereen over akkoord)

FOD Economie: waarom zou wind niet kunnen?

ELIA: onderscheid te maken tussen enkel black start en een restoration scenario (waar wind wel bijvoorbeeld een rol zou kunnen hebben indien gecombineerd met batterijen)

EDF: ook nodig om toe te laten dat innovatieve ideeën worden bestudeerd? Een pre-commerciële fase? Een pilot project?

ELIA: inderdaad cultuur faciliteren die toelaat dat mogelijk geïnteresseerde providers samen met ELIA nieuwe scenario's kunnen bestuderen

FOD: dit zou ook in het contract kunnen worden gefaciliteerd door een nieuwe kostenstructuur die toelaat dat zowel de zekerheid qua BS availability er is, maar niet per se op 1 bepaalde eenheid

10. Market Interactions

Engie: Hoe gebeurt de settlement in geval van een top-down heropbouw vanuit het buitenland? Welke restoratie tarief is van toepassing?

Engie: SO GL art. 24 => TSO is verantwoordelijk voor exchanges => vraag aan ELIA om te bevestigen dat deze interpretatie correct is.

Stakeholders kunnen tijdens de zomer contact opnemen met Peter Van Meirhaeghe (Peter.Vanmeirhaeghe@elia.be) voor suggesties in verband met markt onderbreking en herstart en settlement van onbalansen tijdens marktonderbreking, ter voorbereiding van de volgende werkgroep rond dit thema op 12/9.
